herpy

PILGIFTFROSKER

Amazonian Poison Frog

Ranitomeya ventrimaculata

Ranitomeya ventrimaculata er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på under 18 mm fra regnskogen i østlige Ecuador, nordøstlige Peru og sørøstlige Colombia. I snever forstand er den svart med tynne lyserosa striper og blågrått nettmønster på bein og buk. Navnet har i flere tiår dekket andre arter i hobbyen, så det er viktig å vite hva dyrene faktisk er.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates ventrimaculatus; Dendrobates minutus ventrimaculatus; Dendrobates duellmani; Ranitomeya duellmani*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-17 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**1-4**
Larvetid	**60-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ferdigfôr og andre rumpetroll**
Yngelpleie	**Bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ranitomeya ventrimaculata er en av de minste pilgiftfroskene. Voksne dyr blir høyst omtrent 17-18 mm fra snute til kloakk, og hunnene er større enn hannene. Artene i slekten måler typisk fra omtrent 15 mm.

I snever forstand er frosken svart med tynne lyserosa til rødlige striper: én midt nedover ryggen og én på hver side, som løper gjennom øynene og møtes på snutespissen. Mellom stripene danner den svarte grunnfargen en U, som vender bunnen mot snuten. Buk, flanker og bein har et fint, blågrått til grått nettmønster på svart, og strupen er lyserosa, i det minste foran. Noen bestander ved Río Nanay og Río Momón nær Iquitos mangler midtstripen, og enkelte dyr fra Ecuador har brede, røde striper og ligner *R. reticulata* til forveksling. Artsnavnet betyr «flekkete buk».

Navnet har en rotete historie. Arten ble beskrevet i 1935 av Shreve som underarten *Dendrobates minutus ventrimaculatus* fra Sarayacu i Ecuador. I mange år ble navnet brukt om helt andre frosker, nemlig de som i dag heter *R. variabilis* og *R. amazonica*, og det er derfor så mange dyr i hobbyen har gått under navnet «ventrimaculata». En lokalitetsform som «Borja Ridge» selges i dag som *R. variabilis*. Først i 2011 ble det klart at typeeksemplarene svarer til arten som i 1999 var blitt beskrevet som *Dendrobates duellmani*, og det navnet er nå et synonym. Den nærmeste slektningen er *R. reticulata*, og grensen mellom de to artene er fortsatt ikke avklart.

Kjøper du dyr under navnet *R. ventrimaculata*, så be om lokalitet og oppdrettspapirer, og regn med at de kan være *R. variabilis* eller *R. amazonica*. Hold aldri dyr av ulik opprinnelse sammen, og hold dem adskilt fra andre Ranitomeya, fordi artene kan krysse seg.

Hudgift: Pilgiftfrosker lager ikke giften selv. Ville dyr har alkaloider i huden, og de stammer fra små leddyr i føden, trolig midd. Giften regnes som forholdsvis svak. Oppdrettede dyr som lever av bananfluer og spretthaler, mangler giften eller har svært lite av den. Feltet er derfor satt til mild for ville dyr og ingen i fangenskap. Ikke håndter froskene, vask hendene etter arbeid i terrariet, og ikke ta på øyne og munn etterpå.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Utbredelse og leveområde

Ranitomeya ventrimaculata lever i regnskogene i Amazonas i det østlige Ecuador (provinsene Napo, Orellana, Pastaza og Sucumbíos), i Loreto i nordøstlige Peru og i departementet Amazonas i sørøstlige Colombia. Den er kjent blant annet fra Yasuní nasjonalpark, Tiputini og Tamshiyacu-Tahuayo.

Eldre angivelser fra Brasil og Fransk Guyana bygger på den gamle, brede bruken av navnet og gjelder frosker som i dag regnes til *R. variabilis*. De to landene er derfor ikke med på kartet.

> **Naturlig utbredelse:** Ecuador, Peru og Colombia.

LEVEOMRÅDE

Ranitomeya ventrimaculata lever i uberørt primærregnskog med et dypt løvlag og lav til middels tett undervegetasjon, i omtrent 200-500 meters høyde. Frosken søker mest næring i løvet på skogbunnen og klatrer bare av og til opp på tømmerstokker, opptil én meter over bakken. Den forekommer tynt: i Ecuador har man sett én til tre frosker om dagen.

Der arten finnes, er det få eller ingen bromelier på skogbunnen, men store bromelier oppe i kronene. Hanner er funnet med to-tre rumpetroll på ryggen nede på skogbunnen, så eggene legges trolig i løvlaget, men verken egg eller stedene der rumpetrollene settes av, er funnet. Klimaet er varmt og fuktig hele året; egentlige målinger fra leveområdene finnes ikke.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Stell

TERRARIET

Arten i snever forstand er nesten ukjent i terrarier, og det finnes ingen stellerfaringer som gjelder akkurat den. Tallene her er de samme som for de andre små Ranitomeya.

Et par eller en trio trenger et terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, og hvert ekstra dyr krever omkring 4 liter mer plass. Siden arten mest lever på skogbunnen, er en stor bunnflate med et tykt lag med løv viktigere enn høyden.

Innred med dreneringslag, et fuktig bunnsubstrat og rikelig med løv. Gi grove greiner, slyngplanter, bromelier og mose, og plant tett, så froskene har skjul. Filmbokser med litt vann kan stå i stedet for bromelier som yngleplasser. Hold bare én lokalitetsform i terrariet, og start med minst fire unger for å være sikker på begge kjønn. Terrariet skal ha luftskifte, men ikke så mye at fuktigheten faller.

TEMPERATUR

Hold terrariet på 21-26 °C om dagen og 18-22 °C om natten. Temperaturen må aldri komme over 29 °C, og små terrarier blir raskt for varme om sommeren.

Ekstra varme er sjelden nødvendig, for lyset til plantene gir ofte nok. Sett aldri terrariet i direkte sollys eller i et vindu, der glasset raskt kan overopphete dyrene. Det er ingen kjent kjølig hvileperiode.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 70-100 %: nær 100 % morgen og kveld og 70-75 % midt på dagen. Små pilgiftfrosker kan klare kortvarig fall til 50 % hvis de har rent vann å sitte i, men det er en nødløsning.

Sprøyt daglig, gjerne morgen og kveld, eller bruk et tåke- eller regnanlegg. Bruk osmosevann eller regnvann. La bladene tørke litt opp mellom sprøytingene, og sørg for luftskifte, slik at det ikke dannes mugg. Blir det for tørt, blir froskene sløve og går i skjul.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

Gi froskene en lav vannskål eller et lite vannparti med 1-2 cm vann, slik at den minste frosken kan sitte med hode og overkropp over vannet; de små pilgiftfroskene svømmer dårlig. Vannpartier med pumpe er ikke nødvendige og blir raskt skitne hvis pumpen stopper.

Bladkarene i bromeliene og filmboksene er like viktige, fordi de kan brukes til egg og rumpetroll. Bruk osmosevann, regnvann eller avklort springvann, bytt vannet jevnlig, og bruk aldri såpe eller rengjøringsmidler i terrariet, for froskene tar opp stoffer gjennom huden.

LYS OG UVB

Froskene er dagaktive og lever i skogens skygge. Lyset er først og fremst til plantene: 12-14 timer om dagen med LED-lys er vanlig. Det er ikke dokumentert at *Ranitomeya ventrimaculata* trenger UVB, og pilgiftfrosker klarer seg vanligvis uten. Velger du likevel en svak UVB-kilde, så sørg for tett beplantning og skygge. Lyset må ikke varme opp terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Ranitomeya ventrimaculata er så liten at den bare kan ta små fôrdyr: spretthaler, flygeudyktige bananfluer (*Drosophila melanogaster*), små tropiske skrukketroll og nyklekte siklader. Store voksne kan ta *D. hydei*. Bladlus og annet viltfôr av passende størrelse kan også brukes, men lokale maur kan ikke brukes. I naturen lever de små pilgiftfroskene av maur, midd og andre små leddyr.

Froskene er ofte sky og derfor vanskelige å fôre. Voksne fôres tre-fire ganger i uken og unger hver dag. Gi så mye at det er spist opp til neste fôring. Støv fôrdyrene med kalk ved hver fôring og med et vitamintilskudd en til to ganger i uken, og følg produsentens anvisning, fordi for mye av enkelte vitaminer kan skade. Hold egne kulturer av bananfluer og spretthaler, så forsyningen er stabil.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Ranitomeya ventrimaculata er dagaktiv og lever mest i løvet på skogbunnen. Hannene roper med en rask summing. Små Ranitomeya er ofte sky, men i et tett beplantet terrarium ser man typisk mer til dem. De holdes parvis eller i trio med én hann og to hunner. Er det flere hanner i et for lite terrarium, kan de slåss om reviret; fjern et dyr som jager de andre.

Froskene bør ikke håndteres. Huden er tynn og sart, og rester av såpe, krem og salter fra hendene kan skade dem. Skal en frosk flyttes, så lokk den inn i en gjennomsiktig boks.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene er større og ofte rundere enn hannene, og bare hannene kaller, men kjønnsbestemmelse av de små Ranitomeya er generelt vanskelig. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for arten. Den enkleste veien til et par er å starte med minst fire unger og la dem finne sammen.

PARRING

Avl av arten i snever forstand er ikke beskrevet. Hos de små Ranitomeya er det ingen egentlig amplexus: hannen roper på hunnen, som følger ham rundt i terrariet og tar på ham og skyver ham mot et egnet eggleggingssted. Ser du frosker som ligner på amplexus, er det typisk to dyr av samme kjønn som kjemper om revir. Gi froskene bromelier eller filmbokser med

rent vann, stabil varme og høy luftfuktighet. En periode med litt mindre sprøyting etterfulgt av kraftig sprøyting kan sette i gang ynglingen.

EGG OG RUMPETROLL

Hvor og hvor mange egg arten legger, er ikke dokumentert. Den nærmeste slektningen, *R. reticulata*, legger 1-4 egg i løvlaget, og det er også tallet boksen viser.

I naturen bærer hannen ett til tre rumpetroll om gangen. I terrariet bør hvert rumpetroll ha sitt eget vann, fordi rumpetrollene hos de små Ranitomeya er kannibaler. Fôr dem opp på fint rumpetrollfôr, knust tørrfôr til akvariefisk eller små biter av meitemark, hold vannet rent, og skift det jevnlig.

METAMORFOSE

Klekketid og larvetid er ikke dokumentert for arten. Hos de små Ranitomeya klekkes eggene typisk etter 10-14 dager, og rumpetrollene bruker 60-80 dager på metamorfosen; det er tallet i boksen.

Når forbeina kommer fram, må rumpetrollet kunne komme seg opp av vannet: legg et stykke kork på vannet, eller sett begeret skrått. Flytt den lille frosken til et fuktig oppdrettsterrarium når halen nesten er tatt opp.

OPPDRETT AV UNGER

De nyomvandlede froskene er svært små. Gi dem spretthaler og de minste bananfluene, og gå etter hvert over til litt større fôrdyr. Oppdrettsterrariet innredes som de voksnes med planter, løv, skjul og en lav vannskål, og temperaturen holdes stabil. Fôr daglig, og pudre fôret lett med kalk og vitaminer. Vekst og alderen da ungene kan flyttes til de voksne, er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Pilgiftfrosker er følsomme for varme, tørke og dårlig hygiene. De viktigste feilene er:

- For varmt eller for tørt terrarium. Froskene blir sløve, går ned i vekt og mister farge.
- Skittent vann i rumpetrollbeholderne, som gir sopp og sykdom.
- Fôr uten vitamin- og mineraltilskudd, som gir skjelettproblemer og svake unger.
- Nye dyr som bringer med seg smitte. Hold nyinnkjøpte frosker i karantene en periode.

En frisk frosk har hel hud uten sår eller røde, irriterte områder, særlig rundt kloakken og på innsiden av bakbeina, og en tydelig rund mage. Tegn på sykdom er hyppige hudskifter, oppsvulmet kropp, sløvhet eller uro, manglende matlyst og matt, tørr hud. Isoler et sykt dyr, og oppsøk raskt en veterinær med kunnskap om amfibier.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.